

Mignoni Nicolao Trzebickio (1752)

NICOLAO TRZEBICKIO S. J.

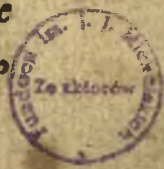
Collegii Academici Vilnensis Ministro Viro summo & ad omnem humanitatem naturâ factô,
Noctium Sarmaticarum Amicus Auctor

S. P. D.

EX nuper ad me datis literis Tuis Vir Cl. duplicem voluptatem cepi, & quod amari me abs Te, quo nihil potest mihi esse jucundius, & quod eum Te esse, quem pridem senseram, id est hujusmodi, qui ab animo discrepantem minimè habeas vultum, in quo mihi etiam plaudo, certo certius sciam. Suavissimam enim epistolam condita rosa dulciorem ad me scribis elegantissimè, blandiloquentia illa Tua tam mirè conspersam, ut Charites ipsae loqui Musaeque videantur. Itaque ut video, amicitiae nostrae ratio iisdem sanè studiis, quodam quasi foedere conjuncta, nec temporum lapsu, nec regionum longinquitate minuetur unquam. Cumque ego ex Vestris plurimos, omnigenâ eruditione gravissimos in Italia Viros, consuetudine conjunctissimos habeam, illud etiam erit mihi praeclarum atque gloriandum, quod è vestra Polonia aliquem ex praecipuis hominibus nacltus sim, de cujus ego benevolentia gloriari possim. Gloriabor siquidem ad vitae tempora. Quare nunc Tu mihi multo amabilior, nec quidquam in posterum est, aut esse poterit Te ipso praestantius. Delector enim vehementer humanitate illa, qua omnibus carus omnium amores & corda quodam quasi Circaeo poculo pellicis. Quippe ut ne erres, non amare Te caepi, ut ipse me amares,

(1)

id

id enim vitium philantiae foret, sed quod amore dignum Te esse quam qui maxime duxi multis nominibus. Itaque usuram sermonis Tui locorum intervallis ademptam cum mihi restitutus, nimirum satagis, ut prorsus intelligam, quod ego apud Te loco sim, Tuae scilicet benevolentiae praecipuo.

Venio nunc ad gravissimam querelam, quam Tecum liberè Vir Clar: sicut natura mea postulat, bonosq; inter viros aequum, est, communicabo; ad tuum enim iudicium libenter provoco, etsi mihi res cum Tuae gentis homine & Socio sit tota Ex quo bonae artes omnes in Scholis absterfa illa exoticae peregrinitatis rubigine refloruerunt, ceterisque optimis disciplinis, quaedam quasi cogitandi maturitas accessit, quo factum est, ut Varsoviae nunc (nescio an alibi etiam eadem fortuna literis & literatis adspiret) Latii opes veluti in foro, atque Emporio locupletissimo pateant, tantus est factus certorum hominum vel invidentium vel ignarorum motus, ut ex Lerna gurgustio velut excita monstra ululare, fremere, debacari, continuò caeperint. Statim bellum indictum est acerbissimum novis seu potius veteribus Philosophorum inventis, proscripita Sapientum Virorum nomina, quos Europa tota tanquam oracula consecravit, traducta saepe calumniis illorum placita, diris omnibus scripta pessumdanda & personatis nominibus ad irrisionem, larva etiam religionis assumpta, per summum scelus exhibita. Equidè fateor me haesisse totum, quod nunquam putassem tantum in re, quae ubique gentium jam obtinet, & vix non omnium eruditorum consensione probatur, discidium fore Exulcerata

*cerata capita nullibi non insaniunt. Interea dum pugna-
citer decertatur, risuque & sannis doctorum hominum con-
vicia hæc proscinduntur, edusque amentiam & supinam
harum pecudum præcitatatem fūrere condolentium, prodit
in lucem Chria quædam Studiorum prodroma, & Sapi-
entissimo Antistiti, fama enim de ipso loquitur magna, in
Ecclesie Vilnensis procurationem suffecto JOSEPHO
Comiti SAPIEHAE nuncupata, mihiq; ab Auctore ipso,
sive quis alius fuerit, quæ est impudentia perfrictæ frontis
impudentissima arroganter submissa cui titulus: Pro in-
geniis Polonorum.*

*Avide in manum sumpsi ut perlegerem, pollicitus
mihi fore, ut magnorum Virorum, qui in Vestra Patria
bonis artibus floruerunt, etsi plerosq; versaverim, nomi-
na præclarissima recenserem: Id enim omnino erat ad
propositum confirmandum necesse. Sed quàm ego me her-
cule sum deceptus? Succis & sanguinis nihil prorsus, stylus
humilis, exuccus, & macer, qualisq; incipientibus pro-
gymnasmata lectitare, & pensum in Ephebio diurnum ab-
solvere solet esse, id est nullius coloris & frugis. Erudi-
tio nulla, vestigium nullum solidæ ex aureo sæculo erudi-
tionis, barbaries tamen abest, & putida illa laudandorum
Principum ex Familiarum Clypeis, & stigmatibus scabies;
quod ego ipsi gratulor maximopere.*

*Sed ut sibi viam ad Polonorum ingenia exornanda
muniat, quid homo gnarus & peracutus molitus est? Ex
Proaemio orationis meæ de Pœseos & Pœetarum studio ad
latinitatem comparandam necessario sibi arma parat, eaque
singt de me, quæ repugnant penitus iudicio meo, atque*

etiam naturae, vel quod est, ut multi Italico nomini in-
fensus, vel quod ipse apud suos inclarescere aliorum detra-
ctione, vel quod eorum benevolentiam & opinionem ve-
nari, fumantem urfi nasum tentando affectaverit, perinde
ac in eo sibi vindicem Polonia sit habitura laudis, & di-
gnitatis, & eruditionis suae.

En Tibi textum orationis meae integrum, de quo ipse
possis Vir cl. judicare. Inter humani generis pestes quae
multae sunt Exetesticæ & graves & permolestae nescio
an alia sit nequior magisque bonis artibus perniciosa
certorum hominum arrogantia, qui retroverso judicio,
cum in crasso aëre & vervecum Patria sint nati, rerum
tamen omnium praecipue dirigendarum disciplinarum ma-
gisterium sibi temere & insolenter sumunt.

Rogo Te quaesoque mi Trzebicki, qui possint haec quae
generatim loquor, de Polonis intelligi, cum maximè infe-
rius ad ea tempora referantur, quibus e'o bonarum artium
magisterio fungebar: Haec olim cum politioris literatu-
rae me ducem florentissimae Juventuti praeberi contigit,
mirum est, quàm vehementer cruciaverint. Nunquid
ego in Polonia literas docui, ut haec de Polonis conjectura
aliqua dicta esse adsequare, quorum praeconiis amplissimis
meum opus & scatet, & affluit, & redundat? Nunquid
non ubivis gentium istius modi semidocti, ventosi, bardique
ueteratores sunt, qui fucum facere vulgo satagunt, se seque
venditant quasi Magistros omnium disciplinarum, cum
absint à disciplinis & literis quàm longissimè? Itaque pro
Tua aequitate Tute ipse judica, devorandum ne mihi hoc
fuerit, ut de Polonis tam honorificè cogitanti & scribenti

calumnia impingatur faedissima, meumque Nomen Barclao
& Braunio, aliisque Polono-carpis pluribus qui tam per-
peram de Polonia meruerunt, accenseatur; Errare possum,
corrigi volo. Doleo tamen vehementer, secus atque ipse
cogitans sentio mea detorqueri, invidenter an temere non
ausim dicere, si tamen ausim, temere potius, quàm in-
videnter. Enim verò quis ego sum, cui debeat misero mor-
taliū aliquis invidere? quod ut ne dictum à me calumni-
osè putes, rem totam ab ovo repetam. Phrasis illa & di-
cendi modus ex Juvenali Aquinate desumptus est. Is au-
tem ex Alcibiade Platonis, cum argumentum Satyrae ar-
ripuisset, quo humana omnia despiciatui ducenda esse doce-
ret, eosque carperet male sanos, qui fortunae suae vice
superbiunt, Democritum in theatrum vocat, amentiam ho-
minum deridentem, eaque singula quotquot sunt mortalibus
in opinione pretioque aestimantur magno. Concludit rem
pulchrè mirabili epiphonemate, quod nimirum Democrito
minimè obfuerit in vervecum Patria, crassoque sub aère
adolevisse, quo minus & sapiens & in Philosophicis studiis
summus evaderet. Ubique enim si ingenia excolantur
praestant. En Tibi versiculos Aquinatis elegantissimos.

Tuncquoque, materiam risus invenit ad omnes

Saty. Occursus hominum, cujus Prudentia monstrat,

10. Summos posse Viros, & magna exempla daturus,

Vervecum in Patria, crassoque sub aère nasci.

Tuum Rhetorem sciscitor Vir Cl. Polonus ne fuerit De-
mocritus qui in Patria vervecum, crassoque sub aère natus-
tantum processit ingenio & gloria Sapientiae? Etsi Abde-
rites, cur haec Polonis appingi homo ille obtrectator cla-
mitat, perinde acsi Poloniam Satyricus non verò Abde-

ram vervecum Patriam latina significatione perstringeret. Quam procul homo iste peregrinatur à libris, quorum me hercule consuetudinem habet nullam. Factum est inde, ut communi adagio feratur, hebetes, & bardos, & plumbeos vervecum similes non Abderites modo, sed & Beothios & Cappadoces Abderitibus quam simillimos, vocitari. De Polonis apud Auctores silentium est; Tuo duntaxat Rhetori placuit pro sua gratia & sagacitate Polonam Gentem in hunc censum referre. At enim nihil timendum Polonis est à proletario minimaeque Classis Auctore. Haec sunt in medio iisque etiam qui pergraecantur perspecta. Mihi verò perspectissimum, egregiam Polonorum Juventutem plerasque omnes nationes ita aemulari ingenii praestantia, ut nihil supra. Mihi sum testis ego Ipse locupletissimus, qui jam pridem in hoc amplissimo Nobilium Collegio societate fruor Adolescentium frequentissima, quorum indolem, elegantiam, alacritatem demirari satis nunquam desinam, ita vigent sensibus, ita pollent naturae bonis, ita vivide, & captu celeri omnia imbibunt perspicacissime. Quid ergo de aëre meus iste reprehensor philosophetur, nescio. In quo etiam errat suo more quam turpiter; nihil enim boni malivè ex aëre, per quem spiritus recipitur, ingeniis hominum adhaerescere pronuntiat ex tripode vir etiam in Physicis magnus. Quin potius dixit, ut debuit Polonum aërem leviolem esse & ventis perflantibus Borealibus liberiolem? Sed haec alii viderint. Muretum praeterea testem allegat, qui de Polonorum ingeniis meminit tam honorificè. Ego verò Manutium addo Paulum scilicet non Gallum, sed Italum, ut quomodo Australes de

Aquilonaribus sentiant, meus iste Rhetor intelligat. Is enim Petro Miscovio Płocensi Episcopo scribit: Fore prorsus, ut excellentibus ingeniis quibus abundat in primis Patria Vestra auctoritas, gratia, opesque patere debeant. Patebunt autem si Scholae pateant eruditiores, & ingenia haec praestantissima non ad rixam, & jurgia non ad Eorum contemptum qui in literis consenuerunt, sed ad meliora aemulanda verumque librorum captum ad sequendum Auctoresq; cujusquemodi Ordinis Partiumq; fuerint versandos, sine delirio & invidia excitentur. At adhuc verminat & de Sarbievio iterum pugnat. Subirascitur enim mihi, quod ego cum Italus Dei maximo beneficio sim natus, Italiae plus aequo deferam, eamque mercatum bonarum artium esse, atque ideo Sarbievium ibi in lyricis profecisse contendam. Quàm inhonestè mecum iste nasutulus! debuisset tamen mecum agere liberalius modò solide cogitasset; neque enim Homero injuriosum (absit hic loci cum tanto Viro Poetarum Principe comparatio) quin etiam gloriosissimum fuit, quod tot in Graecia Nationes suum asserant conflictu magno. Polonus est, inficiatur nemo, Sarbievius, Italus esse potuit in Italia versatus & politioribus studiis excultus. Praeclaram enim indolem ait Manutius in Epistola ad Caselium materiamq; virtutis haud mediòcritè cœlum Italicum adjuvat. Cujusce rei causam, non à me vel ab alio meae gentis quopiam sed à Socio audias Tuo: Poloni pueri ait Auctor Praefationis ad Grammaticam Alvari Calissii impressam Anno 1749. §. 3. Si Magistrum diligentem, ac bene pronuntiandi studiosum nacti fuerint, non malè sane pronuntiant, sin verò in eum inciderint qui officio desit suo, ac de

Auditorum progressu parum sit sollicitus multa barbare efferunt, & universam prope orthographiam pessumdant. & §. 6. Cum verò pronuntiatio Latini accentus nostrae genti difficilis non nihil, ac proinde magnam partem vitiosa est. *Rogo, exoticus né est qui loquitur an Polonus? Australis an Noricus? Haec ergo vitia Sermonis, quibus bona latinitas infuscatur, Italia corrigit, & consuetudine hominum eruditorum, quorum ibi frequentia magna, depascit. Sarbievius ipse si in vivis ageret, non mihi foret iratus quod ita senserim. Tuus iste Rhetor irascitur juxta ac si temere impudenter praeposterè tam inania jactaverim. Concoquet tamen iram suam, si Diis placet, ubi factus Rhetoricoteros, usu rerum librorumque peritia valens videre caeperit. Miserum nescio quo partium impetu aestus quidam absorbuisset famae aucupandae, eaque propter cum temere judicaverit aspersus est macula inscitiae magna. Parco ipsi tamen, quia vix tertium in hoc curriculo eruditionis versatur annum. Profecta aetate cum judicio & ratione canescet Oratio. Tum verò haud praecoces sed serotinos fructus pariet, id est excoctos & maturiores.*

Ceterum abs Te tali Viro, tantopere meas vigilias laudari vehementer gaudeo, nam etsi quo Tu me pervenisse jam putas nequaquam pervenerim, efficiam tamen enitarque multò etiam quam antea diligentius, ut aliquando quod ipse nunc donas humanitati, tribuas veritati. Vale.

Dabam Varaviae nonis Novembr:

Anno 1752.

XVIII. 2. 374.

<http://rcin.org.pl>

3146

XVII.2.374